

NETS OF HYPHAE

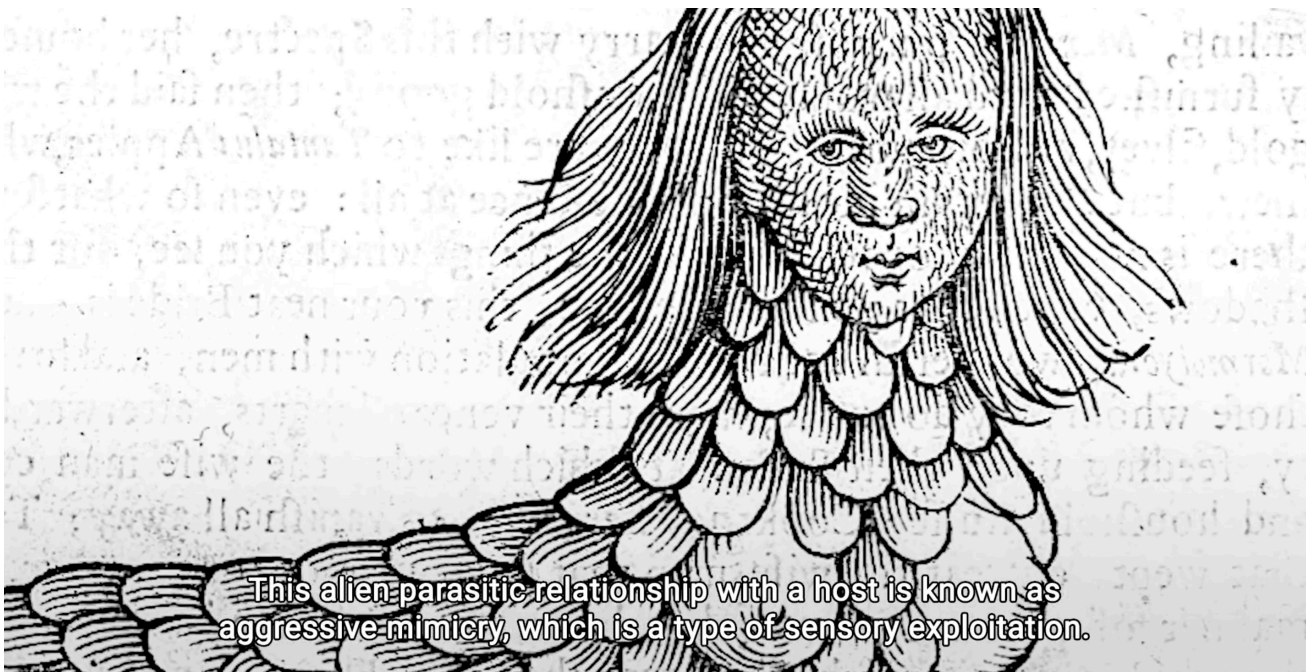
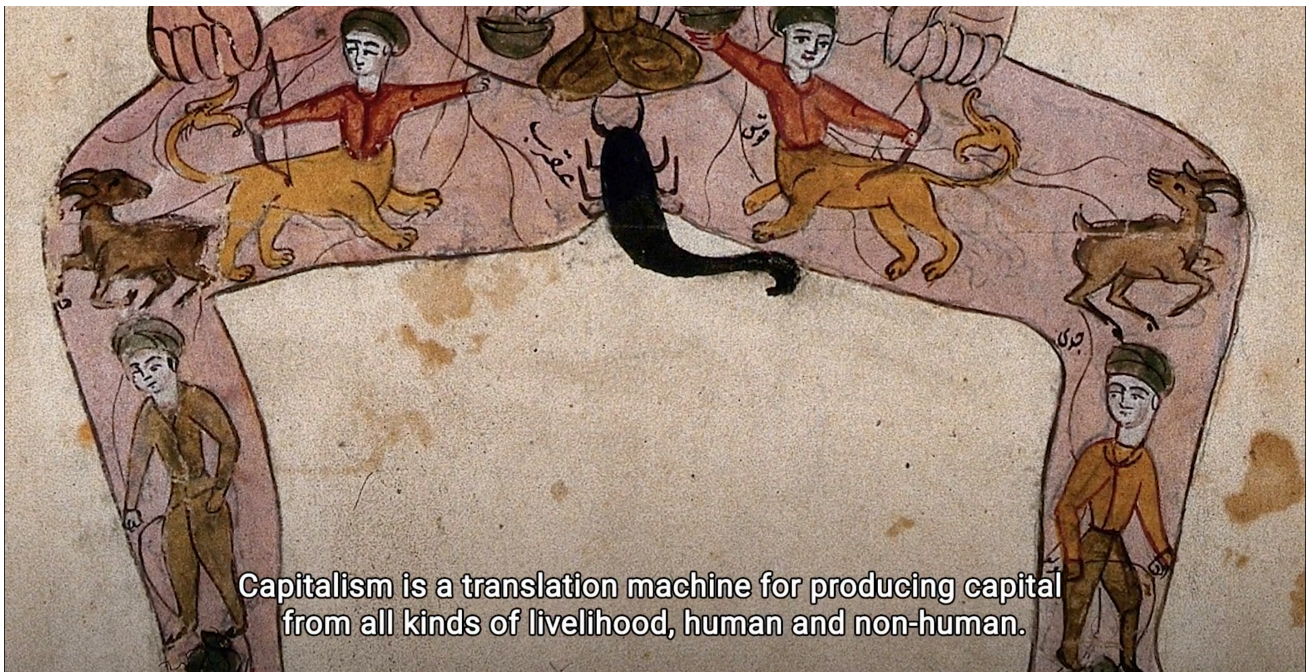
Diana Policarpo

NL

Diana Policarpo, *Bosch's Garden*, 2020

RADIUS
Center for Contemporary Art and Ecology
Kalverbos 20
2611 XW Delft
www.radius-cca.org

Claviceps purpurea is een ergotschimmel die groeit op de uiteinden van rogge en soortgelijke graansoorten. De schimmel neemt de eierstok van de plant over en verstrengelt zich met de geleiders die voeding naar het ontwikkelende zaad brengen. De besmetting neemt eerst de vorm aan van wit weefsel, en verandert later in een compacte massa sclerotium of verhard mycelium—de wortelachtige structuur van een schimmel die bestaat uit lange, vertakkende filamenten die hyfen (hyphae in het Engels) worden genoemd. Binnenin wordt een mengsel van alkaloiden en lipiden gevormd. Van oudsher werden deze schimmels veel door vrouwen gebruikt vanwege hun geneeskrachtige effect op onder andere de reproductieve gezondheid. Wanneer het echter in een te hoge dosering wordt ingenomen, kan het convulsieve en hallucinogene effecten teweegbrengen. In de Middeleeuwen leidde het gebruik van de ergotschimmel tot aanzienlijke volksvergiftigingen in geheel Europa, waarvan gedacht werd dat ze veroorzaakt werden door duivelaanbidding en hekserij.

In *Nets of Hyphae* vertrekt Diana Policarpo vanuit de studie van de ergotschimmel, en hoe deze vanwege zijn combinatie van vergiftigende en genezende eigenschappen als een historische katalysator kan worden begrepen. Aan de hand van de ergotschimmel wordt een genealogie van kennis en strijd van mensen met een baarmoeder door de eeuwen heen uiteen gezet. Ook legt de tentoonstelling de onderwerping van vrouwenlichamen om het kapitalisme te versterken bloot, een totaliserend regime dat economische, sociale en culturele structuren insluit. Aan de hand van video, tekeningen op zijde, multi-channel geluid en licht biedt Policarpo een zintuiglijke ervaring van de ergotzwam, die met zijn meervoudige hyfen verhalen van feministisch en klasse verzet overbrengt.

Voorafgaand aan haar onderzoek naar de ergotschimmel verdiepte Policarpo zich wereldwijde toeleveringsketen van *Cordyceps*, een parasitaire schimmel die in de Himalaya voorkomt. Deze schimmel infecteert insecten en heeft een lange medicinale geschiedenis dankzij de heilzame werking ervan op onder andere levensduur, libido, kanker en slapeloosheid. Dit onderzoek resulteerde in *Death Grip* (2019), een videoanimatie en geluidsinstallatie gemaakt in opdracht van The Museum of Art, Architecture and Technology (MAAT) in Lissabon. Reisbeperkingen tijdens de Covid-19 pandemie maakten het onmogelijk om het onderzoek naar *Cordyceps* verder te ontwikkelen. In plaats daarvan richtte Policarpo zich op de meer gesitueerde en gelokaliseerde kennis over de ergotschimmel, geïnspireerd door de aanwezigheid van deze schimmel in verhalen van Portugese verloskundigen, doula's en genezers door de geschiedenis heen. Deze tentoonstelling—de eerste van de kunstenaar in Nederland—is gebaseerd op de vruchtbare feministische assemblages die uit dit onderzoek voortkwamen.

De Middeleeuwen kent vele verhalen over ergotisme epidemieën die werden veroorzaakt wanneer mensen besmette gefermenteerde levensmiddelen zoals brood, pap en bier consumeerden. De infectie veroorzaakt pijn, woede, koudvuur en stuipreukingen die vaak leidden tot hallucinaties, psychose en dementie. Ergotisme, ook wel bekend als het Sint-Antoniusvuur (naar de monniken die zich in de behandeling van de infectie hadden bekwaamd), werd vaak als een soort demonische bezetenheid opgevat.

In *Bosch's Garden* (2020) gaat Policarpo dieper in op het drieluik *De verzoening van de heilige Antonius* (1501) van Jheronimus Bosch. Vaak wordt beweerd dat dit werk waarschijnlijk het leven van de heilige weergeeft tijdens een ergotisme epidemie die plaatsvond toen de kunstenaar leefde. Dit vermoeden wordt zowel ondersteund door de verwijzingen naar vuur—een toespeling op de volksnaam van de ziekte—als door afbeelding van een mandragora waar een horde monsters uit te voorschijn komt in het schilderij. Deze wortel van de mandragoraplant heeft de vorm van een menselijk lichaam, en werd dankzij de verdovende en hallucinogene werking ervan veelvuldig gebruikt om onder andere ergotisme te genezen. In de Middeleeuwen geloofde men dat kruiden die op bepaalde lichaamsdelen leken, diezelfde organen of ledematen konden genezen.

In de animatie zoomt Policarpo in en uit op de panelen van het drieluik om onze aandacht op personages en details die samen een uniek visueel document vormen van ergotisme te vestigen, en hoe deze infectie bijdraagt aan de collectieve beeldvorming van die tijd.

De grootschalige epidemieën van ergotisme tussen de 14^e en de 16^e eeuw vielen samen met de geleidelijke vestiging van het handelskapitalisme in Europa. In deze periode streefde de boerenstand naar bescherming van hun gemeenschapsgoederen en verbetering van hun economische en juridische

rechten, wat leidde tot voortdurende opstanden en conflicten en, uiteindelijk, tot de ineenstorting van het feodalisme. Daar kwam nog bij dat van 1346 tot 1353 de builenpest (in de volksmond de Zwarte Dood genoemd) heerste in Noord-Afrika en Eurazië, met tussen de vijftienzeventig en tweehonderd miljoen doden tot gevolg¹. Om de voortdurende instabiliteit tussen de sociale klassen tegen te gaan, begonnen de heersende klasse, de kerk en een beginnende bourgeoisie een politieke en gerechtelijke campagne die leidde tot de proletarisering van de boerenstand en de vernietiging van het gemeengoed. Arbeiders werden als een machtsvorm die uitgebuit kon worden gezien, te beginnen met het ontnemen van hun rechten. Vrouwen werden als de sleutel tot demografische stabiliteit gezien, en essentieel voor de voortdurende reproductie van arbeid. Elke vorm van oppositie tegen dit denkbeeld vormde een bedreiging voor de kapitalistische agenda. Zodoende werden hun lichamen geleidelijk aan onderworpen aan de staat, en werd hun positie binnen de 'moderne' samenleving verloochend.²

The Oracle (2020) gaat dieper in op verhalen die verbonden zijn aan de ergotschimmel. De schimmel komt onder andere terug in de Mysteriën van Eleusis voor de cultus van Demeter en Persephone in het oude Griekenland, in de visionaire theologie van de uomo universale Hildegard van Bingen, en in de medicinale toepassing ervan in de verloskunde voor abortussen en het behandelen van bloedingen na de bevalling. Policarpo verbindt deze verhalen met een rijke verzameling archiefbeelden uit haar onderzoek. Dit zijn verhalen van zichtbaarheid, maar ook van verdwijning. Naarmate verloskundigen uit de samenleving werden verbannen en vrouwen tot dragers van toekomstige bevalingen werden gereduceerd, verdween ook de kennis van de ergotschimmel en andere kruiden ten behoeve van geboortebegleiding. Wat van oudsher een vrouwenpraktijk van hulp en kennisuitwisseling was, werd nu overgenomen door mannelijke artsen, en kennis over de geneeskrachtige werking van planten werd vervangen door 'moderne' geneeskunde en nieuwe technologie. Voor de ontwikkeling van deze technologieën zijn vele chirurgische experimenten op geracialiseerde vrouwen uitgevoerd, die hier geen toestemming voor hadden gegeven. James Marion Sims, die als de 'vader van de gynaecologie' wordt beschouwd, ontkende nadrukkelijk belangstelling te hebben voor de gezondheid van vrouwen. Hij negeerde opzettelijk historische vrouwelijke kennis, en voerde afschuwelijke operaties zonder verdoving uit op tot slaaf gemaakte zwarte vrouwen. Vanwege hun sociale status konden zij niet instemmen of weigeren. De getuigenis van één van hen, Anarcha, is opgenomen in *The Oracle*.

Het is geen toeval dat de eerste heksenprocessen plaatsvonden in het midden van de 15e eeuw, een tijd van ingrijpende klassenstrijd, opstanden, epidemieën en de ineenstorting van het feodalisme. De uitroeiing van het gemeenschapsgoed door privatisering van het land, de monetarisering van arbeid, de verhoging van belastingen en de daaruit voortvloeiende hongersnood, en de heimelijke controle op het sociale leven door de staat, kerk en bourgeoisie, maakten iedere vorm van opstand strafbaar. Daarnaast werden heksenjachten ingezet om verzet tegen de disciplinerende werking van het kapitalisme te criminaliseren. Heksenjachten waren een aanval op het vermogen van vrouwen om verzet te bieden op grond van seksualiteit, op hun controle over de voortplanting en op niet-rationale medicinale kennis. Hiermee waren heksenjachten van groot belang voor het vestigen van een patriarchale orde.³ Zoals Silvia Federici stelt: "De heksenjacht was, althans gedeeltelijk, een poging om geboortebeperking te criminaliseren en het vrouwenlichaam—de baarmoeder—in dienst te stellen tot bevolkingsgroei en de productie en accumulatie van arbeidskracht."⁴ Ongeveer honderdduizend mensen in Europa, voornamelijk vrouwen, stonden in de 16e en 17e eeuw terecht voor tovenarij. Bijna de helft werd ter dood veroordeeld, meestal op de brandstapel.

Het onderzoek van Policarpo neemt ook de vorm aan van een soundscape die door de tentoonstelling resoneert. **Drift** (2020) is een geluidscompositie gemaakt in samenwerking met multi-instrumentalist Edward Simpson. Door middel van contactmicrofoons, synthesizers en veldopnames wordt de ruimte met mycorrhizale frequenties gevuld. De zintuiglijke ervaring die het werk teweeg brengt stelt ons in staat op een meer intieme, irrationele manier af te stemmen op het schimmelijk. Ook scherpt het werk onze luistervaardigheid aan, en zoekt de grenzen van belichaming en waarneming op.⁵ De elektroakoestische galmen omlijsten **Bodies We Care For** (2020), een reeks prints waarin planten, schimmels, vrouwelijke voortplantingsorganen en gynaecologische instrumenten met elkaar samensmelten, en die als fyctieve, hybride organismen gezien kunnen worden. Badend in de paarsachtige tinten van de lichtinstallatie die doet denken aan de kleur van de giftige hoorns van de ergotschimmel, zijn deze prints in de nabijheid van **Infected Ear** (2020) gepresenteerd, een digitale animatie die de

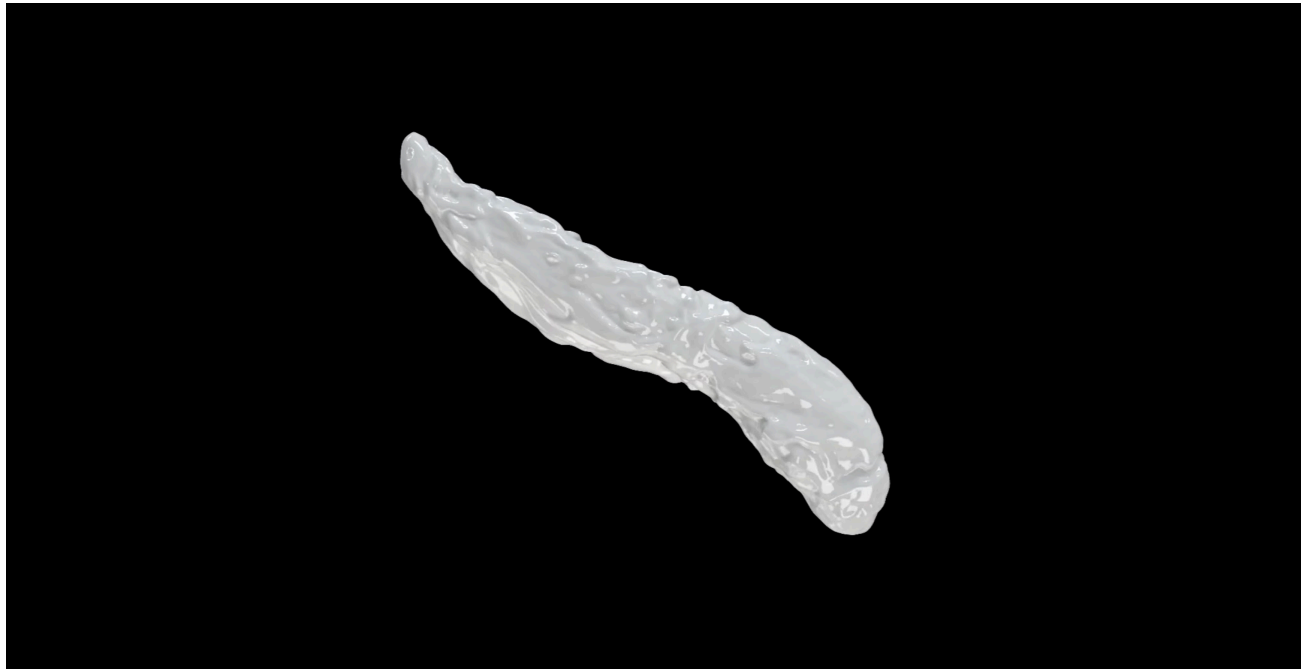
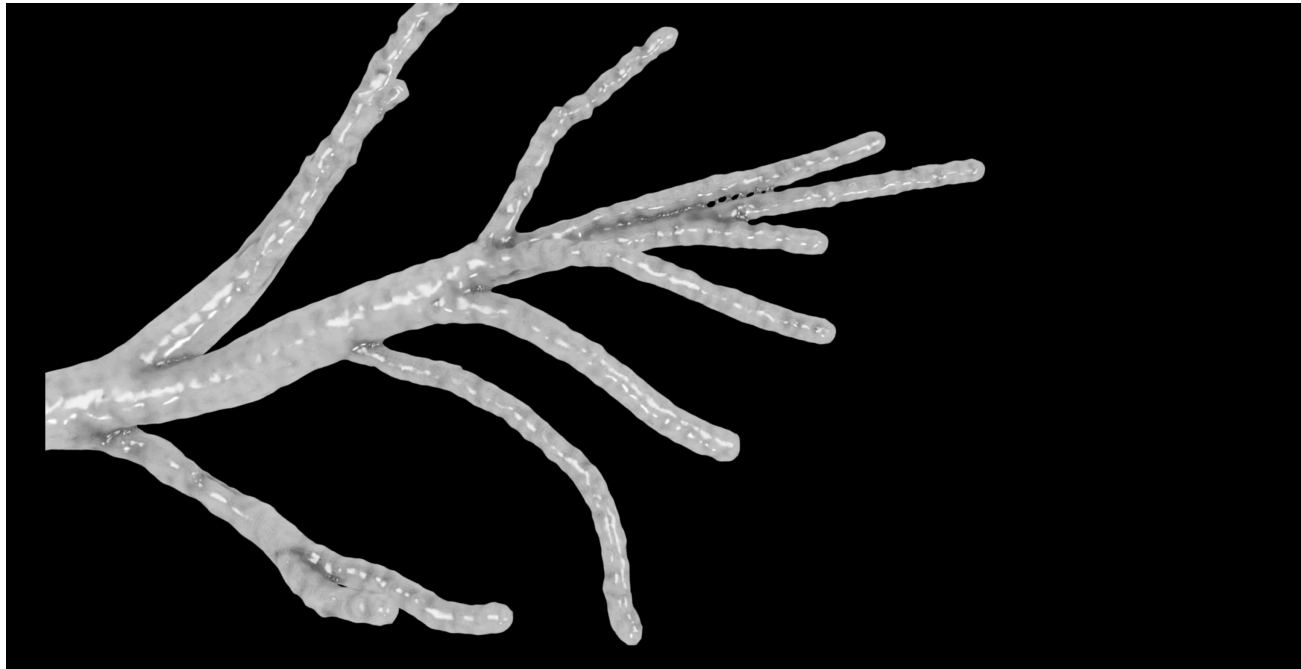
1 "The Black Death: The Plague, 1331-1770", Iowa University, bezocht augustus 2022, <http://hosted.lib.uiowa.edu/histmed/plague/>

2 Silvia Federici, *Caliban and The Witch. Women, The Body and Primitive Accumulation*. New York: Autonomedia, 2004, p. 97

3 Ibidem, p. 170.

4 Ibidem, p. 183.

5 Margarida Mendes, "Sonic Alchemy", in Diana Policarpo: *Nets of Hyphae*, ed. Stephanie Hessler, Milan: Mousse Magazine, p. 111.

levenscyclus van de schimmeldraden toont.

Cyanovan (Protocol) (2020) gaat nader in op de erfenis van vrouwelijke kennis over reproductieve gezondheid, en illustreert deze aan de hand van de transhackfeministische praktijk van Paula Pin. Transhackfeminisme is een vorm van hacken waarmee hegemonische verhalen over technologie kritisch worden beoordeeld. Volgens beoefenaars van deze vorm van hacken vernauwen deze verhalen namelijk ons begrip op moderniteit, en zijn deze verhalen zo vormgegeven dat ze ten dienst staan aan de voortzetting van het kapitalisme. Zoals te zien in *The Oracle*, was de rationalisering van de wetenschap nauw verbonden met het omvormen van de maatschappij tot arbeidskracht, en met pogingen van de staat deze vervolgens te controleren.⁶

6 Federici, 145.

Polcarpo bracht tijd door met Pin in haar nomadenlaboratorium in Galicië, Spanje, en nam daar deel aan de ontwikkeling van zelfbeheerde gynae-cologische technologieën. Ze werkten met draagbare microscopen, 3D-geprinte medische instrumenten en andere soorten protocollen, die allen open-source en gratis zijn, en gemaakt in collectiviteit. In het blauwe busje van Pin—die de titel van de film verklaard—werkten ze samen aan het afscheiden van enkele bestanddelen van de ergotschimmel voor medische doeleinden. Terwijl ze het experiment uitvoeren, praten Polcarpo en Pin over de coëxistentie van soorten. In de film merkt Pin op dat “paddestoelen nooit bedoeld zijn geweest voor recreatief gebruik, maar dat zij de mogelijk bieden contact met de aarde te herstellen”. Terwijl overal ter wereld reproductieve rechten worden aangetast, maakt het werk van Diana Polcarpo ons bewust van eeuwenoude synergieën tussen mensen en wat zij onttrekken uit het land. Ook maakt het werk ons bewust van het historische proces van onttovering om ‘moderniteit’ te vestigen, en hoe ontrechte lichamen worden gebruikt als arbeidskracht voor economische vooruitgang en stabiliteit. Lichamen met baarmoeders—waaronder vrouwen, niet-binaire lichamen en transgenderlichamen—onder allerlei retorische dekmantels lange tijd gepolitiseerd en onderdrukt om een klassistische, racistische en patriarchale status quo in stand te houden, en om het kapitalisme te laten opbloeien. De erkenning dat deze lichamen eeuwen geleden al werden onderworpen aan de staat om ze in economische hulpbronnen te veranderen, en dat we momenteel in de actieve fundamenteën van dat systeem leven, is het kloppend hart van *Nets of Hyphae*. Diana Polcarpo legt de verbanden tussen genderpolitiek, economische structuren, gezondheidsstrijd en de onderlinge relaties tussen soorten bloot, en ontrafelt de verstrengeling tussen de ergotschimmel en geschiedenis.

Diana Polcarpo is beeldend kunstenaar en componist, woonachtig tussen Lissabon en Londen. Ze werkt in visuele en muzikale media, waaronder tekenen, video, beeldhouwen, tekst, performance, en multi-channel geluidsinstallaties. Polcarpo onderzoekt genderpolitiek, economische structuren, gezondheid en de relaties tussen soorten door middel van speculatief transdisciplinair onderzoek. Ze creëert performances en installaties waarmee ze ervaringen van kwetsbaarheid en empowerment onderzoekt die samenhangen met het blootstellen van jezelf aan de kapitalistische wereld.

Haar werk is wereldwijd tentoongesteld, waaronder in solo tentoonstellingen bij Kunsthall Trondheim; Galeria Municipal do Porto; Centro de Artes Visuais, Coimbra; Galeria Lehman + Silva, Porto; Belo Campo/Galeria Francisco Fino, Lisbon; GNRtion, Braga; IAB Artists Unlimited, Bielefeld; Kunstverein Leipzig; Xero, Kline and Coma, London; Kunsthall Baden-Baden. Polcarpo heeft onlangs haar werk tentoongesteld, opgevoerd en gescreend bij *st_age* (Thyssen- Bornemisza Art Contemporary); Maus Hábitos, Porto; Interstício, London; Nottingham Contemporary; Whitechapel Gallery, London; Museu de Arte Contemporânea de Elvas (MACE); ARCOmadrid; Chiado 8, Lisbon; Kunsthall Oslo (with Marie Kolbæk Iversen); LUX - Moving Image, London; Cafe OTO, London; Guest Projects, London; Tenderpixel, London; Shau Fenster, Berlin; Mars Gallery, Melbourne; Peninsula Gallery, New York; Institute of Contemporary Arts, London and W139, Amsterdam. Ze was de winnaar van Prémio Novos Artistas Fundação EDP 2019.

Na tentoonstellingen in Galeria Municipal do Porto (PT), Kunsthalle Trondheim (NO) en CRAC Occitanie (FR) is *Nets of Hyphae* nu te zien bij RADIUS.

Diana Policarpo
NETS OF HYPHAE
24 september - 27 november 2022

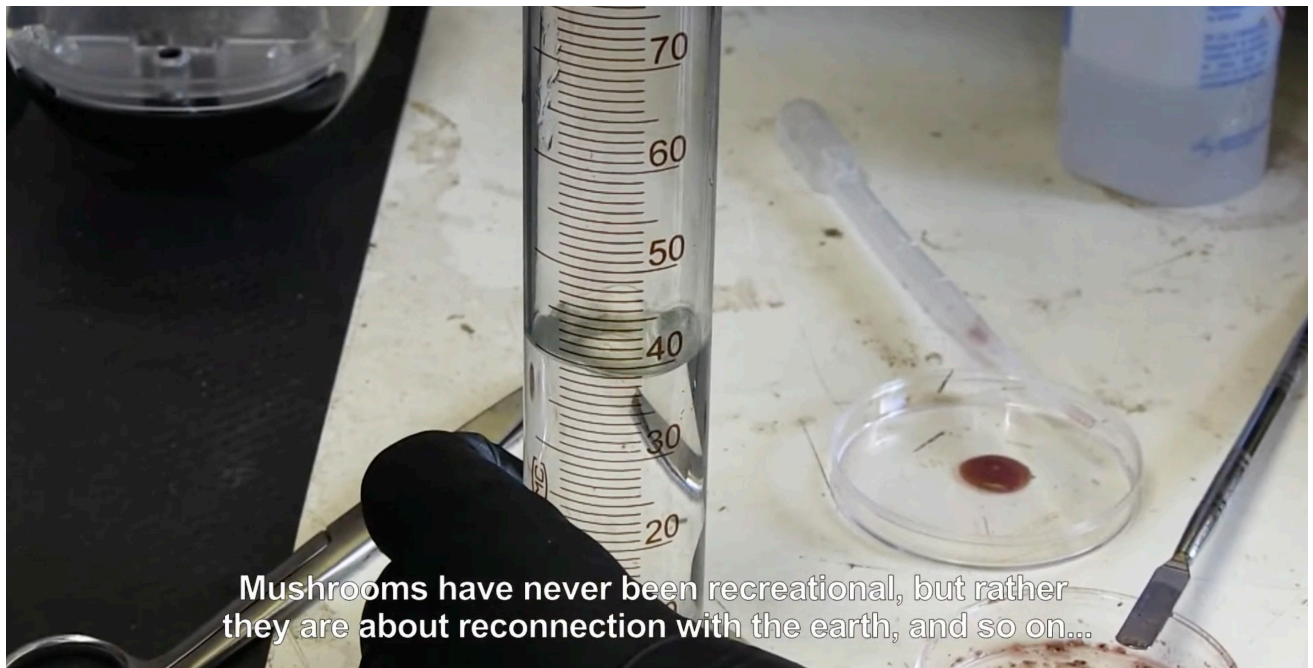
Curator: Niekolaas Johannes Lekkerkerk
Assistent Curator: Sergi Pera Rusca
Tekst: Sergi Pera Rusca
Vertaling: Niels Bekkema
Grafisch ontwerp: Sabo Day
Productie en Coördinatie: Eva Burgering
Educatie: Fleur Knops
Communicatie: Cato de Beer
Technische ondersteuning: Menno Verhoef en Stefan Bandalac

Deze tentoonstelling is tot stand gekomen met steun van het Mondriaan Fonds.

RADIUS
Centrum voor Hedendaagse Kunst en Ecologie
Kalverbos 20
2611 XW Delft
Nederland
info@radius-cca.org
www.radius-cca.org

- Now the molecules are opening,
so the process of alkaloid extraction will facilitate.

Mushrooms have never been recreational, but rather
they are about reconnection with the earth, and so on...

of the parasite's cycle with the fungus
and how this plant is related to women's health.